

Teraca Pomorskog muzeja Crne Gore 2. septembra: Promocija Monografije *Grbovnik Boke Kotorске*

Predavanje o Lepantskoj bici

Obilježavajući 450 godina od slavne bitke kod Lepanta 29. septembra u Pomorskom muzeju Crne Gore bibliotekar našeg muzeja u penziji **Slavko Dabinović** i kustos **Ilija Mlinarević** održali su predavanje o ovom istorijskim izuzetno značajnom događaju. Prilog o tome objavićemo u izdanju za oktobar koje će u cijelosti biti posvećen ovom izuzetnom jubileju.

Na teraci Pomorskog muzeja Crne Gore održana je 2. septembra promocija monografije *Grbovnik Boke Kotorске* dipl. ing. **Leonida Kampea**. Pored autora, govorili su kustos **Ilija Mlinarević** i **Radojka Abramović**, rukovoditeljka muzejskog sektora.

Ovim stručnim radom je obuhvaćena cjelokupna heraldička baština Boke Kotorске sa Budvom, od nastanka prvih porodičnih grbova u XIII-XIV vijeku do posljednjih grbova nastalih u XIX vijeku. Obrada je urađena po svim načelima heraldičke nauke.

Uz tekst, odštampan na 150 strana, priloženo je preko 500 ilustracija, gravure iz perioda XVI – XIX vijeka i originalni crteži svih grbova crtani rukom samog autora. Pored heraldičke obrade doneseni su i izuzetno dragocjeni istorijski podaci o pojedinim rodovima i njihovim članovima. *(Detaljnije na stranama 3-7)*

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore
 avgust-septembar 2021. godine

Direktor Pomorskog muzeja
 Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja

Od 14. septembra 2017. g. formiran je
 Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4
 godine raditi u sljedećem sastavu:

Đuro Beli Prijić, predsjednik
 Draško Dragaš, član
 Dragana Lalošević, član
 Vesna Prlja, član
 Slavko Dabinović, član

Prijatelji i saradnici

Mr Mileva Pejaković Vujošević
 Prof. dr Antun Sbutega
 Prof. dr Gracijela Čulić
 Don Anton Belan
 Dr Stevan Kordić
 Stefan Dabinović
 Prof. dr Milenko Pasinović
 Milan Sbutega
 Zoran Radimiri
 Željko Brguljan
 Petar Palavršić
 Slavko Dabinović
 Radojka Abramović
 Jelena Karadžić
 Ilija Mlinarević
 Milica Vujović
 Smiljka Strunjaš
 Danijela Nikčević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
 Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000
 Telefon: +382 (0) 32 304 720
 Fax: +382 (0) 32 325 883
 Website: www.museummaritimom.com
 e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine Bokeljska mornarica, utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno nasljeđe.

Bokeljska mornarica preuzela nove replike starih pušaka

U Pomorskom muzeju Crne Gore članovi Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice, admiral **Antun Sbutega**, potpredsjednik Upravnog odbora **Branimir Maslovar** i blagajnik **Slavko Dabinović**, 9. avgusta preuzeli su 17 novih replika starinskih pušaka tipa *karanfilka* koje je izradila firma *Top Krišto* iz Varaždina.

Nabavku novih replika starih pušaka, kao i odora, nametnulo je povećanje broja članova Mornarice. Za tu svrhu Ministarstvo kulture Crne Gore je prije nekoliko godina izdvojilo po 15.000 za odore i za puške, odnosno 30.000 eura ukupno.

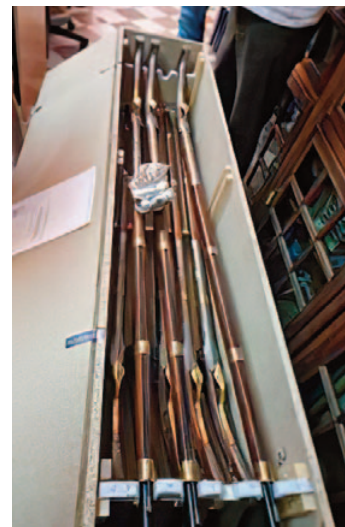
Nabavka pušaka se pokazala kao komplikovani posao pošto u Crnoj Gori nije bilo zanatlija sposobnih da izrade kvalitetne replike starinskog oružja. Na kraju je nađena renomirana firma u Hrvatskoj koja je, precizno slijedeći instrukcije Mornarice, veoma kvalitetno izradila 17 pušaka koje su vjerne replike onih koje članovi aktivnog sastava nose prilikom nastupa.

Preko Pomorskog muzeja Crne Gore obavljen su složeni proces pregovora sa dobavljačem, kao i niz administrativnih i carinskih procedura za uvoz, sa kojim Mornarica ima tradicionalno uspješnu saradnju. U tome se posebno angažovao direktor Muzeja i član Mornarice **Andro Radulović**.

Odore su ranije izradili **Vaid** i **Nevina Turusković** iz Tuzi, koji su, poštujući do tančina stare uzorke nošnji, postigli visok kvalitet i isporučili ih Mornarici još prije tri godine.

Ministarstvo kulture Crne Gore je, inače, u periodu od 2016. do 2020. godine izdvojilo preko 60.000 eura za nabavku odora, pušaka, izdavačku i kulturnu djelatnost Mornarice, na čemu im se Bokeljska mornarica posebno zahvaljuje, u prvom redu bivšim ministrima kulture **Janku Ljumoviću** i **Aleksandru Bogdanoviću**.

Antun Sbutega sa primjerkom nove karanfilke i sanduk sa kompletnom isporukom

Promocija Monografije Grbovnik Boke Kotorske:
Leonid Kampe (lijevo) Radojka Abramović, Ilija Mlinarević (desno)

Posebna vrijednost Monografije *Grbovnik Boke Kotorske* leži, kako je rečeno, u tome što je autor konsultovao arhivske fondove i zbirke koji se čuvaju u Istorijskom arhivu Kotor, u Veneciji, Srpskoj akademiji nauka i umetnosti, Bavarskoj državnoj biblioteci i drugim arhivskim i bibliotečkim ustanovama u Kotoru, Zagrebu, Zadru i Rusiji. Na prezentaciji Monografije pročitao je osvrt mr **Jovana Martinovića**, istaknutog kotorskog arheologa u penziji, na ovo djelo. Osvrt je pročitao Ilija Mlinarević. Promociji su prisustvovali: **Jasminka Lončarević**, generalna konzulica Republike Hrvatske u Crnoj Gori, i **Tatjana Kriještorac**, sekretarka Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Opštine Kotor. Izdavač monografije je JU Pomorski muzej Crne Gore Kotor u saradnji sa Opštinom Kotor, u okviru Programa kulturnih manifestacija za 2021. godinu.

Osvrt Jovana Martinovića

Prije više od deset godina upoznao sam se sa radovima na sakupljanju i obradi cjelokupne heraldičke baštine Boke Kotorske (sa Budvom) našeg Kotoranina na stalnom radu u Beogradu, dipl.ing Leonida M. Kampe. Iako nije iz humanističke branše i bez nekih posebnih predznanja o ovoj materiji, gospodin Kampe je upornim radom na sistematizaciji i proučavanju dosta skromne literature o heraldičkoj baštini ovoga područja, ali i korištenju postojećih arhivskih izvora, te radu na terenu uspio da sakupi golemi, najveći dio građe o grbovima patricijskih porodica naše Boke Kotorske sa Budvom. Zahvaljujući istovremeno svojem cr-

Mr Jovan Martinović
(arhivski snimak)

tačkom i tehničkom umijeću, uspio je da vjerno i realno predstavi crtežima ne samo štitove tih grbova sa njihovim simbolima, već i sve njihove takozvane *ukrase*, odnosno plaštove, šlemove, perjanice, krune, likove na šlemovima i slično.

Budući da sam se i ja sam dosta zanimao heraldikom našega kraja, počeli smo vrlo uspješno da saradujemo i pravimo razne kombinacije u cilju što bržeg izdavanja ovog vrijednog priručnika. Ja sam u tom smislu zainteresovao našeg domaćeg slikara, inače konzervatora u bivšem Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika **Draga Radimira**, koji je samostalno ili po mojim uputama izvršio fotografisanje svih

plemićkih grbova sačuvanih na fasadama i portalima palata i kuća u Boki Kotorskoj sa Budvom, a takođe u isto vrijeme vršio tehničko i suštinsko redigovanje prevoda s njemačkog jezika dragocjenog heraldičkog priručnika o grbovima Dalmacije **Franca Hajera fon Rozenfelda** iz 1873. godine.

Na gore izneseni način je stvorena kolekcija od preko hiljadu negativa raznih kvaliteta, koja se sada čuva u mome kompjuteru, a bilo bi korisno da je korištena i kod izdavanja ove publikacije.

Međutim, naši zajednički planovi za izdavanje potpunog *Grbovnika Boke Kotorske* morali su biti obustavljeni uslijed nenadane i prerane smrti dubrovačkog heraldičara i publiciste **dr Nenada Vekarića**, koji je bio obećao pomoć. Ja sam prešao na druge poslove, ali je naš

uporni i agilni kolega Kampe nastavio napore na vrlo tegobnom poslu pronalaženja izdavača i otkrio ga u središnjoj instituciji kulture Kotora – u Pomorskom muzeju Crne Gore.

Imam kod sebe nekolike verzije rukopisa ove knjige, bogato opremljene izvanrednim ilustrativnim materijalom. Imam takođe i izdvojeni rukopis *Risanski grbovnik* jednako tako bogato opremljen i ilustrovan, a isto tako svakako uklopljen u opšti Bokeljski Grbovnik.

Stoga, iako fizički nesposoban da učestvujem u radu ovoga skupa, a poznavajući ukupan dosadašnji predani i akribični rad na heraldici našeg Kotoranina Leonida Kampe, uspješnog beogradskog heraldičara, sretan sam što mogu da pozdravim pojavu upravo izdate knjige *Grbovnik Boke Kotorske* kao vrijednog tumača i svjedoka naše slavne prošlosti.

Riječ Radojke Abramović

Interesantan je podatak da naziv heraldika potiče od germanske riječi *Herald*, naziv izveden od starogermanske riječi *hariovisio* ili *hariovald*, koja označava osobu koja je poznavala simbole bogova i rodova. Danas se heraldikom, kao pomoćnom istorijskom disciplinom određuje nauka koja se bavi postankom, razvojem i umjetničkom izradom grbova, od njihove prve pojave, kako je naučno tačno utvrđeno, druge četvrtine 12. vijeka do danas.

To su neizmijenjeni likovni znakovi jednog porodičnog roda (rjeđe pojedinca), a njihova se upotreba u 13. vijeku i kasnije proširila na gradove, opštine, crkvene vlasti i dostojanstvenike, istaknute građane u gradskim upravama. Kako su se prvi grbovi pojavili na štitovima srednjovjekovnih ratnika nalazimo ih u obliku štita i kacige sa plaštom.

Grbovi su nastali u Zapadnoj i Srednjoj Evropi, uglavnom radi raspoznavanja ratnika u bitkama srednjeg vijeka, posebno Krstaških ratova. Uslijed toga su ratnici na štitovima nosili oznake obojene jarkim bojama. Povezani sa ratovanjem, kao znakovi vladara, velikaša, plemstva, kao nosilaca vodećih ratnih funkcija, sa ličnih znakova štita ratnika, viteza, po-

stali su nasliedni i trajni simboli njihovih porodica i potomaka.

Tokom XIV vijeka, promjenom taktike ratovanja, koju preuzima pješadija, težište praktične upotrebe grba prešlo je sa bojnog polja na viteške igre. Tako su na turnirima, radi lakše prepoznatljivosti pojedini vitezovi imali nadaleko vidljive heraldičke znakove na štitovima, kacigama, odjeći i pokrivačima za konje. Na taj način bilo je lako raspoznati viteza, poznajući činjenicu da su svi vitezovi i njihovi konji bili pokriveni opremom.

Važnu ulogu kod turnira imali su takozvani srednjovjekovni heroldi. Oni su u Zapadnoj i Srednjoj Evropi, kao službenici feudalnog plemstva bili izvrsni poznavaoци grbova plemstva svog područja, najavljivali su njihove vlasnike na turnirima, a na svojoj odjeći nosili su heraldički znak svog gospodara. Zahvaljujući heroldima ostali su u knjigama iz tog vremena zabilježeni grbovi učesnika turnira, kao prvo-

razredni izvori za heraldiku, kasnije početkom 17. vijeka zamijenjeni birokratskim, heraldičkim kancelarijama i službenicima dvorskih kancelarija.

Vladar je u 14. vijeku dodijeljivao grbove posebnim poveljama, u kojima je grb bio opisan i naslikan. Takva povelja dobila je naziv armal od latinske riječi arma – oružje. Kod nas se takva povelja, pisana na pergamentu sa naslikanim grbom u sredini naziva grbovnica.

Građanski grbovi, koje u Evropi pratimo od kraja 13. vijeka nisu se razlikovali od plemićkih, a posjedovanju ovakvih grbova težio je gradski patricijat i naučnici, univerzitetski profesori, ljekari, apotekari, ali i nosioci diploma pravnih fakulteta koji su uporedo sa diplomom dobijali i plemićki naziv. Zanatlije, koje su imali udjela u gradskoj, srednjevjekovnoj upravi dobivale su, takođe, pravo na grb, a na grbu je bio obično likovni prikaz, atribut njihovog zvanja. U 14. vijeku grbove posjeduju i cehovi, gdje uz heraldički znak vladara, ili grada redovno dolazi njihov cehovski znak.

Crkveni su velikodostojnici oblikovali grbove po svojim pravilima. Spajali su ih sa svojim, porodičnim grbom, a ako ga pojedinac, recimo biskup, ili kanonik, nije imao za njega se posebno oblikovao i takav grb. Ovdje se iznad štitova grbova nalaze i znakovi njihovih crkvenih dostojanstava: biskupske mitre, kardinalski šeširi, biskupski štapovi, krstovi oblikovani po hijerarhiji crkvenih lica. Kasnije se heraldičkim likom nastojalo aludirati na ime, posjed, ili zvanje vlasnika grba, sa ciljem da se istakne ličnost pojedinca.

Građanske grbove država nije štitila, za razliku od plemićkih, a u 16 vijeku pod uticajem dvorske kancelarijske heraldike plemićkim se grbovima isključivo dodijeljivala jedna vrsta kacige i ta kaciga (kablasta, turnirska, kaciga na kopču) sa nakitom, ili ukrasom, drugi je sastavni dio potpunog grba. Nalazi se iznad štita. Nakit izrasta iz grba, odnosno kacige i predstavlja obično neki lik, često isti lik, koji se nalazi i na štitu. U nakitu štita razvili su se i

znakovi čina i dostojanstva: kneževska kruna, grofovska sa devet, baronska sa sedam, plemićka sa pet kuglica na vrhu. Plašt je u grb unesen po ugledu na suknene privjeske, koje su vitežovi u toplijim krajevima vezivali pozadi, ispod kacige, kako bi se zaštitili od vrućine. Plaštevi su dobijali boje prema bojama štita u grbu. U grbovima preovlađuju ove boje: crvena, plava, zelena, crna, zlatna i srebrna. Zlatnu često zamjenjuje žuta, a srebrnu bijela boja. Ponekad se upotrebljavaju i neke druge, prirodne boje lika, npr. smeđa boja, kod prikaza nekih životinja, ili lica. Sporedni djelovi grba su: čuvari grba, grbovne zavjese, redovi, gesla i bojni poklici, zastave.

Grbovi se opisuju po ustaljenim pravilima. Njihovo opisivanje naziva se blazoniranje, prema francuskom nazivu blason što znači grbovni štit.

Heraldika je svoj pravi procvat doživjela u 16. vijeku, kada umjetnici poput **Albrehta Direra**, **Hansa Holbajna**, **Lukasa Kranaha**, rade prekrasne crteže grbova.

Današnje znanje o starijoj heraldici temelji se na likovnim i pisanim spomenicima. U likovne se ubrajaju: pečati, stari novac, nadgrobni spomenici, građevine ukrašene grbovima, oslikana prozorska stakla na sakralnim i profanim građevinama, namještaj, pribor, umjetnički bakrorezi i drvorezi, a od pisanih spomenika najvažniji su ; grbovnici, turnirske knjige herolda, srednjevjekovno pjesništvo.

U našim, južnoslovenskim zemljama grbovi se javljaju najprije na kamenim spomenicima primorskih i istarskih gradova, koje su u 13. vijeku primili iz Italije. Tada se javljaju i u Sloveniji, kod tamošnjih feudalaca, koji su ih donijeli iz Austrije, pa u sjevernoj Hrvatskoj, gdje su došli iz Mađarske. Upotreba grbova kao porodičnih i rodovskih simbola prešla je iz sjeverne i južne Hrvatske u Bosnu u 14. vijeku sa banovima iz kuće Kotromanić, u Hercegovinu početkom 15. vijeka, u isto vrijeme u Srbiju putem veza despota Brankovića sa ugarsko-hrvatskim kraljevima. U Crnu Goru

Autor Leonid Kampe

Prema riječima autora Leonida Kampe, monografija je proizvod višedecenijskog rada na sakupljanju heraldičke zaostavštine u Boki Kotorskoj. On je istakao da je Boka izuzetno bogata heraldikom koja još treba da se istražuje, a izrazio je nadu se da njegova monografija predstavlja samo početak istraživanja.

On se zahvalio Jovici Martinoviću ističući da je uradio mnogo kako za monografiju, tako i za heraldiku u Boki Kotorskoj i **dr Katarini Mitrović**, istoričarki koja je,

kaže autor, primjenila svoje veliko znanje što se tiče srednjovjekovne istorije Kotora i samog načina sastavljanja knjige.

Monografiju ne smatram završenim, zaokruženim djelom, već presjekom dvadesetogodišnjeg rada. Smatram da sam stvari tek zagrebao što se tiče izuzetno bogate heraldike Boke Kotorske. Da ima tu još mnogo toga da se istražuje, pronađe i da ima mnogo izvora koji su sakriveni, do kojih nisam mogao još da dođem.

Namjera je bila da prvo obradim grbove Kotora, pošto smatram da heraldika u Kotoru počinje sa samim počecima heraldike uopšte – naveo je autor.

grbovi su ušli preko Italije.

Kao svojevrsni biljezi nacionalnog i pojedinačnog identiteta, ljudskoj strastvenoj individualnoj i kolektivnoj potrazi za vlastitim identitetom kroz nejasan lavirint vremena, ratova, kolektivnih i ličnih stradanja, grbovi su kao težište interesovanja ušli u brojnu domaću i stranu literaturu. Kao ustanova koja u svojoj biblioteci baštini brojnu literaturu posjedujemo i onu vezanu za grbove; izvanrednu knjigu, bukvalno udžbenik heraldike **Bartola Zmajića**, u kojoj su odjeljenje četiri pomoćne istorijske discipline; heraldika, sfragistika, veksilologija i genealogija, knjiga izvanrednog hrvatskog istoričara **Iva Banca**: *Grbovi biljezi identiteta – Grbopis Ilirika*, **Pavao Ritter Vitezović** iz 1701; 1702. godine i *Grbovnik obitelji Korjenić – Neorić* iz 1595. godine; **Vlasta Brajković** – *Grbovi Grbovnice – Rodoslovlja* – povijesni muzej Hrvatske; *Knjige Monumenta heraldika* Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja – Rijeka; knjiga **Mirka Vukosovića**, *Grbovi kotorskih i peraških plemićkih porodica*, koja je poslužila kao heraldički izvor vezan za Boku Kotorsku Leonidu Kampe za knjigu koju večeras promoviramo; članci iz *Godišnjaka* Jovana Martinovića, koji se bave heraldikom, kao i *Grbovnik* Kraljevine Dalma-

cije, koji je Jovan Martinović priredio po ugladu na *Grbovnik* njemačkog heraldičara Franc Hajera fon Rozenfelda, literature koja je naučno polazište za sve istraživače grbova.

U Srbiji je poznati heraldičar, doajen ove oblasti **Stojan Novaković**, **Aleksandar Solovjev**, **Ljubomir Stevović**, a u Crnoj Gori **Božidar Šekularac** i **Aleksandar Samardžić** napisali su *Grbovnik*. Samardžić se bavio grbovima Crnojevića, a **Milan Jovičević** napisao je knjigu *Crnogorski državni i dinastički amblemi*.

Kod nas dodjeljivanje grbova traje otprilike do druge decenije 20. vijeka. Pravo podjele grbova po vladaru, kao i sva ostala plemićka prava ukinuta su 1918. u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Osim državnog grba postojali su samo grbovi gradova, opština i trgovišta. Danas je primjetno veliko interesovanje za heraldiku, a ono se ciklično javljalo i u ranijim razdobljima, recimo posebno izraženo, kao i svi nacionalni programi, polovinom XIX vijeka. Na ponovljeno veliko interesovanje za heraldiku upućuje i ovo izvanredno vrijedno izdanje gospodina Leonida Kampe. Čestitam mu na uspješno završenom radu na ovoj izuzetnoj knjizi, kojom je dao izuzetan doprinos bokeljskoj heraldici. Zahvaljujem se na pažnji.

Izložbu *Vjekovi kotorskog pazara* u organizaciji JU Pomorskog muzeja Crne Gore otvorili smo 18. avgusta u galeriji kotorskog Pomorskog muzeja. Autorke izložbe su **Radojke Abramović** i **Danijele Nikčević**. Izložbom je obrađen istorijat kotorske pijace od srednjeg vijeka do danas. Postavku, koju čini 74 fotografija, otvorio je **Branko Janjalija**, inženjer u penziji, a u muzičkom dijelu programa nastupila je klapa **Bisernice Boke**. Izložbu od 74 fotografije prati katalog, edukativno-zabavna radionica *Kotorski pazar okom djeteta* u saradnji sa JU OŠ Njegoš, učenicima I1 područnog odjeljenja Benovo i dokumentarni film *Crnogorski pazar u Kotoru* sniman za potrebe emisije *Tradicija Crne Gore: Stari pazari*. Izložba je bila otvorena u muzejskoj galeriji do 6. septembra.

Kotorska pjaca, markat ili pazar predstavlja prošlost, sadašnjost i budućnost Kotora i zasigurno je nezaobilazna tema za Pomorski muzej. Naš cilj bio je da izložbom izađemo iz neke uobičajene forme i predstavimo markat na jedan stvarniji, interesantniji način – rekao je direktor muzeja Andro Radulović.

O kotorskom pazaru kroz vjekove govorile su Danijela Nikčević, viša bibliotekarka u Pomorskom muzeju i Radojka Abramović, istoričarka umjetnosti i rukovoditeljka muzejskog sektora. Kako su navele, kotorska tržnica, u narodu popularna kao *pjaca* ili još popularnije *Markat* tj. kod starijeg stanovništva koristi se i naziv *Pod Markat*, predstavlja po svojoj građevinskoj i arhitektonskoj koncepciji jedinstven prostor u gradu Kotoru.

Zamislimo trg ispred katedrale Svetog Tripuna gdje se održavao prvi nama poznati pazar. Na trgu pred katedralom obavljao se pazar. Kasnije, krajem 17. vijeka, iz bezbjednosnih razloga prenesen je na Trg od oružja i najzad van grada. Pazar se u starije doba održavao nedjeljom i petkom, a po svom prometu sličio je poznatim sajmovima u Italiji. Do 1443. godine sedmični pazar u Kotoru održavao se u nedjelju, a od ovog datuma u subotu, jer je na zahtjev crkvenih vlasti nedjelja bila određena kao dan počinka – podsjetila je Abramović.

Prema njenim riječima, u unutrašnjoj trgovini grada učestvovali su građani, sitni trgovci i zanatlije, a sa druge strane seljaci i kmetovi.

Kmetovi su iznosili na tržište povrće, voće, drva, kao i ostale proizvode za svakodnevnu

potrošnju i tako sticali sitnu zaradu. Vlastela i pučani imali su u svojim rukama prodaju vina, držali su dućane i bili zakupci opštinskih dažbina, što znači da je u njihovim rukama bio cjelokupan krupan profit. Ovako stečen profit, koji zbog skućenog prostora nije mogao biti krupan, kotorski privrednici uvećavali su baveći se spoljnom trgovinom. Vino se kao glavni izvor zarade prodavalo u podrumu – istakla je Radojka Abramović.

Danijela Nikčević je kazala da kotorski Markat u kontinuitetu do danas bilježi trajanje od preko jednog vijeka a da postavka preko izloženih fotografija najbolje ilustruje promjene kroz vrijeme.

On, pored kupovine, predstavlja mjesto susreta i okupljanja, što mu daje i tradicio-

nalnu vrijednost.

Otvarajući izložbu Branko Janjalija je govorio o Kotoru, Markatu i ljudima u prošlosti u Kotoru.

Izložbi su prisustvovali **Tatjana Kriještorac**, sekretarka Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Opštine Kotor i **Jasminka Lončarević**, generalna konzulica Republike Hrvatske u Crnoj Gori. Moderatorica programa bila je **Dolores Fabian**. U muzičkom dijelu programa nastupila je klapa **Bisernice Boke**.

Izložba je realizovana zahvaljujući Sporazumu o realizaciji manifestacija u organizaciji Pomorskog muzeja i Opštine Kotor, u okviru Programa kulturnih manifestacija za 2021. godinu.

Novinski članci kao vodič kroz istoriju grada

Povodom Dana evropske baštine 2021, na temu, *Heritage: all inclusive - baština otvorena za sve*, Pomorski muzej Crne Gore, a pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, organizovali su u 30. septembra i 01. oktobra edukativno-kreativnu radionicu pod nazivom *Novinski članci kao vodič kroz istoriju grada*.

U Pomorskom muzeju 30. septembra u 10 sati kustos pomorsko - tehničke zbirke **Ilija Mlinarević** i viša bibliotekarka **Danijela Nikčević** osmislili su igrokaz, tj. izborom novinskih članaka kao i reklama i oglasa iz dnevne lokalne štampe i publikacija *Boke* i *Glasa Boke* koje su objavljivane od početka tridesetih godina do kraja prošlog vijeka, u kojima se obrađuju teme važne za grad Kotor, upoznali smo djecu sa lokalnom istorijom grada.

U Pomorskom muzeju 30. septembra u 10 sati kustos pomorsko - tehničke zbirke **Ilija Mlinarević** i viša bibliotekarka **Danijela Nikčević** osmislili su igrokaz, tj. izborom novinskih članaka kao i reklama i oglasa iz dnevne lokalne štampe i publikacija *Boke* i *Glasa Boke* koje su objavljivane od početka tridesetih godina do kraja prošlog vijeka, u kojima se obrađuju teme važne za grad Kotor, upoznali smo djecu sa lokalnom istorijom grada.

Drugog dana radionice djeca su obilazila grad sa stručnim vodičem **Dolores Fabian**, sa naglaskom na ona mjesta koja su locirana putem novinskih članaka u prethodnom danu.

U radionici su učestvovali zainteresovani učenici od 5. do 7. razreda OŠ *Narodni heroj Savo Ilić*.

Međunarodna inicijativa Dani evropske baštine se tradicionalno obilježava svakog septembra u 50 zemalja potpisnica Evropske konvencije o kulturi, među kojima je i Crna Gora, a sve u cilju približavanja kulturne baštine široj javnosti.

Ovogodišnji program je organizovan u skladu sa važećim epidemiološkim mjerama i preporukama izazvanim pandemijom virusa COVID19.

Foto: Dragana Drašković

Foto: Dragana Drašković

Foto: Dragana Drašković

Foto: Dragana Drašković

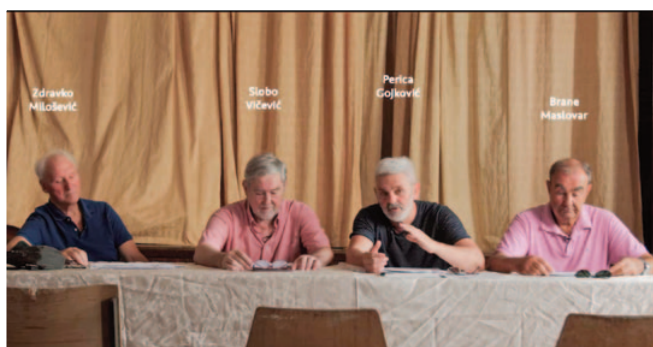
Bokeljska noć

KOTORSKA PUČKA FEŠTA DRUGI PUT ONLAJN

Tradicionalna manifestacija, fešta nad feštama *Bokeljska noć 2021* ponovo je, kao i prošle godine, održana onlajn, 21. avgusta u 21 čas, putem Jutjub kanala i društvenih mreža JU Kulturni centar *Nikola Đurković* Kotor. Ovakva odluka doneta je drugi put zaredom kao jedini način da se ne prekine viševjekovna tradicija dok su na snazi mjere koje propisuje Ministarstvo zdravlja, u borbi protiv pandemije virusa korona. *Nemogućnost ostvarivanja dubljeg kontakta između aktera i posmatrača, osim onog virtuelnog i na distanci, dovela je do radikalnih promjena ne samo Bokeljske noći nego i većine kulturnih programa, a mi smo i ovoga puta našli način da dopremo do publike, te da se na svojstven način nosimo s ovom situacijom, obrazloženo je u saopštenju organizatora.*

Umjesto prave fešte 21. avgusta u 21. sat prikazan je na Prvom programu Televizije Crne Gore, Televiziji Budva, Televiziji Herceg Novi i na Youtjub kanalu Kulturnog centra *Nikola Đurković* Kotor dokumentarni film *Meštri o' Bokeške Dušana Vulekovića*. U filmu se prisjeća ranijih fešti, kako se rađaju ideje za dekoraciju barki, koliko Kotor ima meštara koji su već decenijama dio ove veličanstvene manifestacije. O tome govore kotorski meštari koji godinama, neki čak i decenijama, a neki više od pola vijeka učestvuju u organizaciji ove svečanosti.

SCENE IZ DOKUMENTARNOG FILMA *Meštri o' Bokeške*

BRODOVI U KOTORU DANAS

U kotorsku luku je posle dužeg vremena 18. avgusta ponovo uplovio megakruzer *Eurodam*, kompanije *Holland America Line (HAL)*, sa 819 putnika i 830 članova posade. Brod je isplovio istog dana u 18 sati, a u naš grad je još dolazio 1. i 15. septembra. Ovaj megakruzer klase *Signature* ima 86.2743 bruto tone, dug je 285, a širok 32,2 metra. Izgrađen je 2008. godine u Italiji. Na vezu u rijeci krajem avgusta više dana se nalazio manji kruzer *Adriatica* sa 27 putnika i 5 članova posade. *Adriatica* je boravila i u septembru. U luku Kotor jednom nedjeljno uplovljavao je manji kruzer *La belle de L'Adriatic*, godinama redovni posjetilac. Brod u naš grad doveze nekih 127 putnika, dok na njemu deluje 50-tak članova posade. Takođe je redovno, nedjeljno dolazio i kruzer *Viking Venus*.

Jahta *Eclipse* u Zalivu ispred Tivta

Viking Venus na vezu luke Kotor

Fotografija: Bruno Janković

Kruzer *Eurodam* (285 m), na vezu Luke Kotor, 18. avgusta u jutarnjim satima

PREMINUO BORIS FRANČIŠKOVIĆ, POČASNI ADMIRAL BOKELJSKE MORNARICE KOTOR

Dugogodišnji član tivatske podružnice Bokeljske mornarice Kotor i počasni kapetan Bokeljske mornarice, Boris Frančišković, preminuo je 25. septembra u 87-oj godini.

Boris Frančišković je bio jedan od učesnika u osnivanju Podružnice Tivat 1972. godine. Godine 1993. postao je njen predsjednik i na toj funkciji ostao do 2004. godine. Svojom energijom, odanošću i predanim radom sve do smrti, bitno je doprinio očuvanju i razvoju Bokeljske mornarice Kotor.

Boris i njemu slični su izgradili Tivat. Imali su i viziju i hrabrost i veliku energiju. Boris je je bio tih i skroman ali izuzetno radan. Pošten prije svega.

(Preuzeto sa sajta Bokeljske mornarice)

Pomorstvo

Rječnik

KOGA (njem. *Kogge*) jedrenjak na njemačkim baltičkim obalama. Razvio se iz srednjovjekovne atlantske ratne nave, pa je početka imao, kao i nava, jedan jarbol s velikim križnim jedrom i okrugao koš s kruništem na vrhu jarbola. Na pramcu i na krmi gradile su se u ratu visoke platforme na jakim stupovima i ograđivale se debelom

obodnicom s kruništem. K. se do XIV vijeku pokretala, iako veoma rijetko, i veslima. Nosi

sila je do 100 t. Kao ratni brod, nosila je na bokovima, s unutrašnje strane obodnice, nanizane vojničke štitove. Velike koge su bile najbrojniji brodovi Libecka i drugih gradova Hanze u početku XVI. vijeka. Tada su imale tri jarbola.

Stari jedrenjaci

Neimenovani brod Luke Zambela na srebrnoj zavjetnoj pločici sa otisnutim likom sv. Antonija Padovanskog i Bogorodice sa djetetom; Pločica je nabavljena u zlatarskoj radionici (kovač) u Perastu; Tekst na donjoj margini pločice obavještava da se Zambela izbio od sigurnog brodoloma u vodama neimenovane luke u Albaniji